

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 165 din 15 martie 2010

HOTĂRÂREA
din 28 iulie 2009, definitivă la 28 octombrie 2009,
în Cauza Dumitraș împotriva României
(Cererea nr. 17.979/05)

În Cauza Dumitraș împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Luis López Guerra, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 7 iulie 2009,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 17.979/05) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean german, domnul Dan Lucian Marius Dumitraș (*reclamantul*), a sesizat Curtea la data de 16 mai 2005, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamantul este reprezentat de doamna Stanca Ioana Gidro, avocat în Cluj-Napoca. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La data de 11 octombrie 2007, președintele Secției a treia a decis să îi comunice cererea Guvernului. Astfel cum prevede art. 29 § 3 din Convenție, acesta a mai decis să se analizeze în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

4. Guvernul german, căruia i-a fost comunicată o copie a cererii, în temeiul art. 44 § 1 a) din Regulamentul Curții, nu a dorit să își prezinte punctul de vedere asupra cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamantul s-a născut în anul 1947 și locuiește în ClujNapoca.
6. Reclamantul și soția sa, D.D.E., au fost proprietarii unui apartament situat în Cluj-Napoca, Str. Plopilor nr. 6. În anul 1988, aceștia au optat pentru un regim de separare a bunurilor, împărțind apartamentul în două părți egale.
7. În anii 1988 și 1989, statul a intrat în posesia bunului reclamantului și a celui al lui D.D.E., în temeiul Decretului nr. 223/1974 privind reglementarea situației unor bunuri.
8. La data de 11 noiembrie 1996, societatea C., în calitate sa de administrator al bunurilor statului, le-a vândut lui B.N. și lui B.E. cele două părți ale apartamentului pe care îl ocupau în calitate de chiriași.
9. În anul 2003, reclamantul și D.D.E. au introdus împotriva municipiului Cluj-Napoca, a lui B.N. și a lui B.E. o acțiune în revendicare a celor două părți ale apartamentului, în anularea contractului de vânzare-cumpărare și în rectificarea cărții funciare, arătând că naționalizarea fusese nelegală. Prin Sentința din data de 28 mai 2003, Judecătoria Cluj-Napoca a respins acțiunea, constatând legalitatea naționalizării și a contractului de vânzare-cumpărare și buna-credință a părților în momentul încheierii sale. Prin Decizia din data de 10 februarie 2004, Tribunalul Cluj a admis parțial acțiunea, constatând nelegalitatea naționalizării și a contractului de vânzare-cumpărare a bunului reclamantului și a dispus înscrierea în cartea funciară a dreptului său de proprietate asupra bunului. Prin Decizia definitivă din data de 19 noiembrie 2004, Curtea de Apel Cluj a constatat nelegalitatea naționalizării celor două părți ale apartamentului și a contractului de vânzare-cumpărare referitor la bunul lui D.D.E., adică la jumătate din apartament, a dispus înscrierea în cartea funciară a dreptului de proprietate al lui D.D.E. asupra bunului său și a respins acțiunea în rest.
10. La data de 2 august 2001, reclamantul și D.D.E. au adresat o notificare către municipiul Cluj, solicitând restituirea bunului, în temeiul Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989.
11. Prin Dispoziția din data de 4 februarie 2008, municipiul Cluj a dispus restituirea apartamentului către reclamant și D.D.E.
12. Prin Procesul-verbal de restituire din data de 3 aprilie 2008, municipiul Cluj le-a restituit formal apartamentul reclamantului și lui D.D.E. Aceasta din urmă a intrat în posesia bunului său. În schimb, reclamantul nu a intrat încă efectiv în posesia bunului său.
13. La data de 4 aprilie 2008, B.N. și B.E. au introdus împotriva municipiului Cluj și a reclamantului o acțiune în anularea Dispoziției din data de 4 februarie 2008 ce dispunea restituirea, arătând că contractul lor de vânzare-cumpărare era încă valabil. Această procedură se află încă pe rolul instanțelor naționale.

II. Dreptul și practica internă pertinente

14. Prevederile legale (inclusiv cele ale Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, cu modificările ulterioare) și jurisprudența internă relevante sunt descrise în hotărârile *Brumărescu împotriva României* ([MC], nr. 28.342/95, §§ 31-33, CEDO 1999-VII), *Străin și alții împotriva României* (nr. 57.001/00, §§ 19-26, CEDO 2005-VII), *Păduraru împotriva României* (nr. 63.252/00, §§ 38-53, 1 decembrie 2005) și *Tudor împotriva României* (nr. 29.035/05, §§ 15-20, 11 decembrie 2007).

15. Din observațiile Guvernului român trimise Curții la data de 8 iulie 2008 în alte cauze referitoare la bunuri imobile scoase din patrimoniul foștilor proprietari prin decrete de naționalizare rezultă că, recent, autoritățile naționale au luat măsuri de accelerare a procedurii de acordare a despăgubirilor prin Fondul de investiții „Proprietatea“, în special în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 81/2007 pentru accelerarea procedurii de acordare a despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv. Guvernul face trimitere în special la o scrisoare a autorităților care conduc acest fond, prin care se subliniază faptul că acest fond funcționează de acum înainte sub forma unei societăți de investiții de tip închis și că va fi înregistrată la Comisia Națională a Valorilor Mobiliare ca organism de plasament colectiv, după evaluarea activelor aflate în patrimoniul Fondului „Proprietatea“. Guvernul arată că persoanele ce dețin acțiuni la Fondul „Proprietatea“ au, de acum înainte, două opțiuni, și anume să păstreze plasamentul în acțiuni la Fond și să beneficieze de un venit sub formă de dividende sau să solicite conversia lor în numerar, sume ce vor putea de acum înainte să fie încasate. Guvernul precizează că până la data de 1 februarie 2008 au fost înregistrate 2.440 de cereri ce exprimă astfel de opțiuni, dintre care 855 au fost soluționate, valoarea totală a despăgubirilor plătite de acest fond ridicându-se la 72.000.000 lei noi românești (RON), adică circa 20.400.000 euro (EUR). În plus, începând cu data de 1 noiembrie 2007, Fondul a început să distribuie dividende.

ÎN DREPT

I. Asupra pretinsei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

16. Reclamantul susține că a suferit o încălcare a dreptului la respectarea bunurilor sale din cauza vânzării apartamentului în cauză și a refuzului instanțelor naționale de a anula vânzarea, deși acestea au recunoscut caracterul nelegal al naționalizării. El invocă art. 1 din Protocolul nr. 1, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

A. Asupra admisibilității

17. Guvernul invocă o excepție de incompatibilitate *ratione personae* a acestui capăt de cerere cu Convenția. Acesta consideră că reclamantul nu mai are calitatea de victimă în măsura în care, prin dispoziția din data de 4 februarie 2008 și prin Procesul-verbal din data de 3 aprilie 2008, municipiul Cluj a dispus restituirea bunului către reclamant.

18. Reclamantul se opune acestui argument. El arată că, în ceea ce privește contractul de vânzare-cumpărare încheiat de B.N. și B.E. referitor la bunul său, acesta a fost validat prin decizia definitivă a Curții de Apel Cluj din data de 19 noiembrie 2004. El subliniază că, până în prezent, nu a fost pus în posesia efectivă a bunului său, în ciuda procesului-verbal încheiat la data de 3 aprilie 2008, și că, după această dată, B.N. și B.E. au introdus o acțiune în anularea dispoziției de restituire dată de municipiul Cluj.

19. Curtea reamintește că o decizie sau o măsură favorabilă reclamantului nu este suficientă, în principiu, pentru a-i înlătura calitatea de victimă, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut, în mod explicit sau în esență, și apoi au reparat încălcarea Convenției (vezi, printre altele, *Ludi împotriva Elveției*, 15 iunie 1992, § 34, seria A nr. 238). Or, aceasta observă în speță că, în prezent, reclamantul se află în aceeași situație ca la data de 19 noiembrie 2004 (vezi *Bacso împotriva României*, nr. 9.293/03, §§ 49-51, 4 noiembrie 2008).

20. Într-adevăr, deși autoritățile au dispus restituirea bunului către reclamant prin dispoziția din data de 4 februarie 2008 și deși i s-a restituit în mod formal acest bun, nici la ora actuală acesta nu se poate bucura de el, deoarece B.N. și B.E. sunt în continuare proprietari și dețin posesia efectivă a acestui apartament. În plus, aceștia au introdus împotriva reclamantului și a municipiului Cluj o acțiune în anularea dispoziției de restituire. Prin urmare, în lumina acestor elemente și fără a specula cu privire la modul de finalizare a acestei proceduri, dispoziția din data de 4 februarie 2008 și procesul-verbal din data de 3 aprilie 2008, invocate de Guvern, nu pot înlătura în întregime consecințele deciziei menționate mai sus a Curții de Apel Cluj pentru exercitarea de către reclamant a dreptului său de proprietate.

21. În aceste circumstanțe, Curtea apreciază că reclamantul poate să se pretindă victimă, în sensul art. 34 din Convenție.

Prin urmare, excepția Guvernului trebuie respinsă și se constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție și că nu este incident niciun alt motiv de inadmisibilitate.

Prin urmare, acesta trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

22. Guvernul își reiterează argumentele prezentate în cauze similare anterioare (vezi, printre altele, *Cîrstoiu împotriva României*, nr. 22.281/05, § 22, 4 martie 2008).

23. Reclamantul se opune acestui punct de vedere.

24. Curtea a analizat în mai multe rânduri cauze care ridicau probleme similare cu cea de față și a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (vezi cauzele citate mai

sus, în special *Străin*, menționată mai sus, §§ 39, 43 și 59, și *Porteanu împotriva României*, nr. 4.596/03, §§ 32-35, 16 februarie 2006).

25. După ce a analizat toate elementele ce i-au fost supuse atenției, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun fapt sau argument care să poată duce la o altă concluzie în cazul de față. Curtea reafirmă în special că în contextul legislativ român ce reglementează acțiunile în revendicare imobiliară și restituirea bunurilor naționalizate de regimul comunist, vânzarea de către stat a bunului altuia către terți de bună-credință, chiar și atunci când este anterioară confirmării în justiție a dreptului de proprietate al celui alt, reprezintă o privare de acel bun. O astfel de privare, combinată cu lipsa totală de despăgubire, este contrară art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Vodă și Bob împotriva României*, nr. 7.976/02, § 23, 7 februarie 2008).

26. În măsura în care Guvernul arată că reclamantul este îndreptățit să primească o despăgubire prin intermediul organismului de plasament colectiv în valori mobiliare Fondul „Proprietatea” pe baza Legii nr. 10/2001, la nivelul valorii bunului stabilită prin expertiză, Curtea își reiterează constatarea anterioară conform căreia Fondul Proprietatea nu funcționează în prezent într-un mod susceptibil de a fi privit ca și cum ar echivala cu acordarea efectivă a unei despăgubiri (vezi, printre altele, *Petrini împotriva României*, nr. 3.320/05, § 34, 24 februarie 2009).

27. Această concluzie nu înlătură dinainte orice evoluție pozitivă pe care ar putea să o aibă în viitor mecanismele de finanțare prevăzute de această lege specială în vederea despăgubirii persoanelor cărora, ca și reclamantul, li s-a recunoscut calitatea de proprietari printr-o hotărâre judecătorească definitivă. În acest sens, Curtea observă cu satisfacție evoluția recentă care pare să se evidențieze în practică și care se îndreaptă în direcția bună în materie (paragraful 15 de mai sus).

28. Ținând cont de jurisprudența sa în materie, Curtea consideră că, în speță, nerespectarea dreptului de proprietate al reclamantului cu privire la bunul său, combinată cu lipsa totală de despăgubire, l-a făcut să suporte o sarcină disproporționată și excesivă, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunului său, garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1.

Prin urmare, în speță, a avut loc încălcarea acestei prevederi. II. Asupra pretensei încălcări a art. 6 § 1 din Convenție

29. Reclamantul se plânge de o încălcare a dreptului său la un proces echitabil din cauza hotărârilor date de instanțele naționale în procedura în anulare a contractului de vânzare-cumpărare. El invocă art. 6 § 1 din Convenție, ale cărui prevederi relevante sunt următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) de către o instanță (...), care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...)”

30. Ținând cont de concluziile sale din paragrafele 22-25 de mai sus, Curtea apreciază că nu se impune să statueze cu privire la admisibilitatea și temeinicia acestui capăt de cerere (vezi, *mutatis mutandis* și, printre altele, *Laino împotriva Italiei* [MC], nr. 33.158/96, § 25, CEDO 1999-I, *Zanghì împotriva Italiei*, 19 februarie 1991, § 23, seria A nr. 194-C, și *Biserica*

Catolică din Cania împotriva Greciei, 16 decembrie 1997, § 50, Culegere 1997-VIII și *Denes și alții împotriva României* nr. 25.862/03, § 59, 30 martie 2009).

III. Asupra pretensei încălcări a art. 14 din Convenție, coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

31. Citând art. 14 din Convenție, coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, reclamantul susține că ar fi făcut obiectul unei discriminări față de B.N. și B.E. din cauza validării contractului de vânzare-cumpărare al acestora și a nerestituirii bunului său de către instanțele interne.

32. Având în vedere totalitatea elementelor aflate în posesia sa, Curtea nu a distins în speță, în raționamentul Curții de Apel Cluj, nicio urmă de încălcare a drepturilor garantate prin art. 14 din Convenție, coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

33. Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins ca vădit neîntemeiat, făcând aplicarea art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

IV. Asupra aplicării art. 46 din Convenție

34. Art. 46 din Convenție prevede următoarele:

„1. Înaltele părți contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în care ele sunt părți.

2. Hotărârea definitivă a Curții este transmisă Comitetului Miniștrilor care supraveghează executarea ei.”

35. Concluzia încălcării art. 1 din Protocolul nr. 1 dezvăluie o problemă la scară largă ce rezultă din caracterul defectuos al legislației privind restituirea imobilelor naționalizate și vândute de stat unor terți. Prin urmare, Curtea apreciază că statul trebuie să ajusteze în cel mai scurt timp procedura introdusă prin legile de reparație (în prezent Legea nr. 10/2001 și Legea nr. 247/2005 privind reforme în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente), astfel încât să devină cu adevărat coerentă, accesibilă, rapidă și previzibilă (vezi hotărârile *Viașu împotriva României*, nr. 75.951/01, § 83, 9 decembrie 2008, *Katz împotriva României*, nr. 29.739/03, §§ 30-37, 20 ianuarie 2009, și *Faimblat împotriva României*, nr. 23.066/02, §§ 48-54, 13 ianuarie 2009).

V. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

36. Conform art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

37. Reclamantul solicită, pentru prejudiciul material pe care susține că l-ar fi suferit, restituirea a jumătate din apartament. În lipsa unei astfel de restituiri, el solicită suma de 58.455 EUR, reprezentând valoarea de piață actuală a bunului său. Acesta trimite Curții o expertiză a apartamentului, întocmită în luna ianuarie 2008. De asemenea, el solicită suma de 15.000 EUR pentru prejudiciul moral cauzat prin lipsa de folosință a bunului.

38. Guvernul consideră că valoarea de piață a unei jumătăți a apartamentului este de 44.321 EUR și prezintă opinia unui expert, întocmită în luna mai 2008.

39. În ceea ce privește prejudiciul moral pretins, Guvernul consideră că nu se impune a fi reținut, deoarece acest prejudiciu nu a fost dovedit și nu a fost stabilită nicio legătură de cauzalitate între procedura ce face obiectul prezentei cereri și suferințele pretinse de reclamant.

40. Curtea reamintește că a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție din cauza vânzării de către stat a bunului reclamantului către terți, combinată cu lipsa totală de despăgubire.

41. Curtea apreciază, față de circumstanțele speței, că restituirea bunului litigios l-ar repune pe reclamant, pe cât posibil, într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat dacă cerințele art. 1 din Protocolul nr. 1 nu ar fi fost încălcate.

42. Dacă statul pârât nu procedează la această restituire, Curtea hotărăște ca acesta să îi plătească reclamantului, ca daune materiale, o sumă care să corespundă valorii actuale a bunului.

43. În speță, pentru stabilirea cuantumului prejudiciului material, ținând cont de informațiile de care dispune cu privire la prețurile de pe piața imobiliară locală și de elementele furnizate de părți, Curtea estimează că valoarea bunului este de 50.000 EUR.

44. În ceea ce privește cererea de daune morale formulată de reclamant, Curtea consideră că evenimentele în cauză i-au produs neplăceri și incertitudini și că suma de 1.000 EUR reprezintă o reparație echitabilă a prejudiciului moral suferit.

B. Cheltuieli de judecată

45. Reclamantul mai solicită și suma de 6.488,11 RON pentru cheltuielile de judecată și depune la dosar mai multe facturi și contracte de asistență judiciară reprezentând valoarea cheltuielilor angajate în procedura internă (notificare transmisă Primăriei Cluj-Napoca, onorarii avocațiale, taxă de timbru și autentificare documente), și anume 4.420,68 RON, și în procedura în fața Curții (onorarii avocațiale, timbre poștale, traducere, autentificare și fotocopii ale documentelor), și anume 2.067,5 RON.

46. Guvernul arată că suma solicitată de reclamant pentru cheltuielile angajate în procedura internă a fost compensată de Curtea de Apel Cluj prin decizia definitivă din data de 19 noiembrie 2004. De asemenea, acesta observă că în contractele de asistență judiciară nu se menționează numerele dosarelor din procedura judiciară națională și că nu a fost stabilită

nicio legătură între aceste contracte și cauza de față. În ceea ce privește cheltuielile de judecată legate de procedura în fața Curții, Guvernul consideră că reclamantul nu a transmis o chitanță referitoare la cheltuielile de fotocopiere a documentelor și că nu a dovedit legătura dintre cheltuielile de autentificare a documentelor și procedura în fața Curții.

47. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care li s-a stabilit efectivitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al cuantumului lor. În speță, ținând cont de faptul că Curtea a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 și de elementele aflate în posesia sa, precum și de criteriile menționate mai sus, aceasta consideră rezonabilă suma de 1.500 EUR, cu toate cheltuielile incluse, pe care i-o acordă reclamantului.

C. Dobânzi moratorii

48. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA:

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 și inadmisibilă în rest;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;

3. hotărăște că nu este necesar să analizeze separat nici admisibilitatea, nici temeinicia capătului de cerere întemeiat pe art. 6 § 1 din Convenție;

4. hotărăște:

a)ca statul pârât să îi restituie reclamantului jumătate din apartamentul din imobilul situat în Cluj-Napoca, Str. Plopilor nr. 6, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție;

b)ca, în lipsa unei astfel de restituiri, statul pârât să îi plătească reclamantului, în același termen de 3 luni, suma de 50.000 EUR (cincizeci mii euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, ca daune materiale;

c)ca, în orice caz, statul pârât să îi plătească reclamantului, în același termen, următoarele sume: (i) 1.000 EUR (una mie euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, ca daune morale; (ii) 1.500 EUR (una mie cinci sute euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, pentru toate cheltuielile;

d)ca sumele menționate la lit. b) și c) să fie convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății;

e)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

5. respinge cererea de reparație echitabilă în rest.

Întocmită în limba franceză, ulterior fiind comunicată în scris la data de 28 iulie 2009, în conformitate cu art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,
președinte

Santiago Quesada,
grefier